

1.01 Izvirni znanstveni članek

UDK 27-76-051(737.647.4=163.6)"18"
929Gross A.

Prejeto: 27. 5. 2020

Bogdan Kolarprof. dr. v. p., Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta, Poljanska cesta 4, SI-1000 Ljubljana
E-pošta: bogdan.kolar@guest.arnes.si

Tržičan Anton Gross: benediktinski menih v Ameriki

IZVLEČEK

Po zgledu in v več primerih na osebno spodbudo misijonarja Friderika Ireneja Barage je v drugi polovici 19. stoletja v Združene države Amerike odšla skupina slovenskih bogoslovcev in duhovnikov, ki so nato službovali kot misijonarji ali duhovniki v slovenskih skupnostih. Nekateri so se vključili v tamkajšnje benediktinske meniške skupnosti in nato delovali med indijanskimi plemeni. Med njimi je bil Tržičan Anton Gross, ki je po več letih delovanja na Slovenskem odšel v Ameriko in tam postal benediktinec, misijonar in prior benediktinske opatije St. John's, Collegeville v Minnesoti. V zgodovino se je zapisal kot »pionir Minnesote«.

KLJUČNE BESEDE

benediktinci, St. John's Abbey, Anton (Severin) Gross (1829–1893), Združene države Amerike, indijanski misijoni

ABSTRACT

TRŽIČ NATIVE ANTON GROSS: A BENEDICTINE MONK IN AMERICA

Following the example and in some cases on the personal incentive of the missionary Frederick I. Baraga a group of Slovenian seminarians and priests left for the United States of America in the second half of the 19th century. They were working afterwards as missionaries or as pastors in the Slovenian communities. Some of them joined the Benedictine communities and became missionaries among the Indian tribes. Among these was Anton Gross, coming from Tržič, who after many years of pastoral activity in Slovenia decided to go to the States where he became a Benedictine monk, a missionary and prior of the Benedictine Abbey St. John's, Collegeville, Minnesota. Fr. Severin Gross is known as a 'pioneer of Minnesota'.

KEY WORDS

Benedictine Monks, St. John's Abbey, Anton (Severin) Gross (1829–1893), United States of America, Indian Missions

Čeprav v osrednjem slovenskem prostoru v 19. stoletju ni bilo nobene benediktinske meniške naselbine, je vendarle mogoče najti določeno število Slovencev, ki so se odločili za vstop v to skupnost v nemškem delu monarhije (na primer St. Paul im Lavanthal (Št. Pavel v Labotski dolini), Krems, Göttweig, St. Lambert ...) ali v Združenih državah Amerike. Benediktinci so bili znani zaradi svojih misijonskih postaj med indijanskimi plemeni in hitro rastočih izobraževalnih ustanov. Oboje je bilo dobro izhodišče za slovenske duhovniške kandidate, ki so želeli delovati kot misijonarji. Nekateri med njimi, ki so sicer prvotno želeli delati po zgledu misijonskega škofa Friderika Ireneja Barage (1797–1868) kot indijanski misijonarji, so se namreč odločili za vstop v meniške vrste in za delo v ustanovah, ki so jih vodili benediktinci. Med menihi so sprva prevladovali Nemci, ki so se iz matičnega okolja izselili zaradi nasprotovanja redovom v Nemčiji in onemogočanja delovanja. Že od druge polovice 19. stoletja so se jim pridruževali pripadniki drugih narodnosti, med njimi skupina Slovencev, ki je izvirala z Gorenjske. Znanje nemškega jezika je slovenskim kandidatom poenostavilo sprejemanje odločitve za vstop v takšne opatije.

Iz obrtniške družine

Anton Gross je izšel iz obrtniške družine v trgu Tržič; hišna številka je bila 22, po domače pa se je reklo »pri Blejčku« (per Blejzhku). Kasneje je bila hiša del Ljubeljske ceste št. 14.¹ Njegov oče Jurij (umrl je 17. junija 1859) je bil čevljar, mati Terezija se je pisala Dev in je skrbela za gospodinjstvo (umrla je 23. marca 1842). Anton se je rodil 13. januarja 1829 kot tretji od devetih otrok. Dve starejši sestri sta umrli pred njegovim rojstvom, kasneje so v otroški dobi umrli še trije mlajši bratje; preživeli so samo mlajša sestra Rozalija (roj. 3. septembra 1830) in dva brata. Kljub očetovi zaposlitvi je družina živela v skromnih razmerah, vendar se je zelo zavzela, da je vsem sinovom omogočila šolanje, čeprav je bilo po zamisli staršev prvotno načrtovano, da bi se oprijeli očetovega dela. Pri tem odločanju za nadaljnje izobraževanje jim je bil v pomoč domači duhovnik Janez Fink.² Oče se je moral tudi zadolžiti, da je zbral sredstva za šolanje svojih otrok. Dolgove je bilo treba odplačevati še po očetovi smrti leta 1859, pri čemer je velik del bremena prevzel najstarejši sin Anton.

Pet let mlajši brat Peter (roj. 17. februarja 1834) je postal učitelj. Na učiteljski poklic se je pripravljaval v Vipavi (matura 1858). Kot učitelj je deloval v Trnovem pri Ilirski Bistrici (do 1859), Šturijah (do 1861),

Hinjah (do 1865), Bohinjski Beli (do 1867), Št. Vidu pri Brdu (do 1872), Predosljah in Gorjah (do 1874). Od tam je odšel v Zagorje ob Savi, kjer je župnikoval njegov brat Jakob, in bil imenovan za nadučitelja (šolskega upravitelja). V tej vlogi se je zelo zavzel za gradnjo novega šolskega poslopja. Leta 1900 se je upokojil kot nadučitelj v Zagorju ob Savi in tam tudi umrl 18. februarja 1913. Ves čas delovanja v Zagorju je bil organist v župnijski cerkvi in priznan vrtnar. Njegov sin Karel (1880–1956) je bil duhovnik ljubljanske škofije in dolga leta ekonom v škofijskem semenišču.³ Družina Gross si je v Zagorju postavila drugi dom, kjer so se zbirali ob pomembnih družinskih dogodkih. Peter Gross se je v slovensko kulturno zgodovino zapisal kot šolnik, mladinski pisatelj in orglavec. V mladosti je pesnikoval, nekaj njegovih pesnitev je bilo objavljenih v šolskih učbenikih. Za mladino je poleg pesmi pisal še črtice in povesti. Največ je objavljaval v reviji *Vrtec*. Leta 1861 je v zbirki

*Peter Gross, nadučitelj v Zagorju
(Kragl, Zgodovinski drobci, str. 352).*

¹ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 58–59.

² NŠAL, ZA Tržič, matične knjige, R 1821–1843. Več podatkov o družini, življenjskih razmerah in možnostih izobraževanja je zbral Zaplotnik, Vary Rev. Severin Gross, str. 52.

³ *Letopis Cerkve*, str. 352, 448.

Slovenske večernice izšla njegova povest *Jošt*. Štiri leta zatem je v *Mohorjevem koledarju* izšla njegova pesnitev *Križ sredi gozda*.⁴ V stanovskem glasilu *Učiteljski Tovariš* je objavil več besedil s pedagoško vsebino.⁵

Devet let mlajši Jakob (roj. 23. julija 1838) je postal duhovnik ljubljanske škofije in je umrl 2. maja 1902 kot župnik v Zagorju ob Savi.⁶ Duhovniško posvečenje je prejel 1. avgusta 1863 v Ljubljani. Kaplanoval je v Črnomlju in bil hkrati šolski vodja (do 1866), pri Sv. Lovrencu (danes Šentlovrencu) ob Temenici (do 1868), v Sv. Križu (danes Gabrovki) pri Litiji (do 1871) in Idriji (do 1873). Oktobra 1873 je bil umeščen za župnika v Zagorju ob Savi, kjer se je takoj zavzel za zaključek gradnje nove župnijske cerkve sv. Petra in Pavla ter za njeno opremo (oltarji, poslikanje cerkve, križev pot, kor, orgle, zvonovi, stolpna ura). Glavni oltar in cerkev je 25. oktobra 1874 posvetil ljubljanski škof Jernej Vidmar (1802–1883). Nakup opreme in veliko gradbenih del je bilo opravljenih še v naslednjih letih, med drugim župnišče in njegova okolica. Grossova osebna ustanova je bila večna luč v župnijski cerkvi (dar 2000 kron). Leta 1895 je poskrbel za postavitev Katoliškega doma, v katerem so možnost delovanja dobile cerkvene organizacije in združenja. Bil je podpornik orglarske šole v Ljubljani. Župniku Grossu je bil stalni pokoj odobren januarja 1902.⁷ V Zagorju, kjer je »pastiroval s krepko gorenjsko gorjačo« in je zaradi svojega trdega značaja večkrat prišel v napetosti z ljudmi, kakor je zapisal F. Pokorn, se je zaključila njegova življenjska pot.⁸ Poleg Zagorja je soupravljal še župnijo Sveta Planina, kjer se je izkazal kot dober gospodar in je bil med pobudniki ustanovitve planinskega doma.

Anton Gross je v Tržiču pridobil osnovnošolsko izobrazbo; tu je delovala trivialka. Skromno znanje nemškega jezika je močno oviralo njegovo obiskovanje normalke v Ljubljani, vendar mu je uspelo. Leta 1841 se je v Ljubljani vpisal v gimnazijo, naslednje leto pa je izgubil mater, kar ga je zelo potrla in mu pustilo posledice; zaradi težav je moral ponavljati drugi gimnazijski razred. Leta 1848, ko je končal šesti gimnazijski razred (retoriko), je moral za krajši čas v vojsko, jeseni istega leta pa se je lahko vpisal v prvi licejski razred (logiko). Ker je leta 1849 zbolel za pljučnico, je bil oproščen nadaljnje vojaške službe, posledice bolezni pa so mu ostale. Zaključne izpite na liceju je opravil leta 1850.⁹ Istega leta se je vpisal na bogoslovje v Ljubljani, kjer je bil gojenec škofijskega duhovskega semenišča (1850–54) in po tretjem let-

Jakob Gross, župnik v Zagorju (župnišče v Zagorju).

niku 31. julija 1853 prejel duhovniško posvečenje; podelil mu ga je ljubljanski škof Anton Alojzij Wolf (1782–1859).

Vsaj dva dogodka sta že v njegovih semeniških letih pritegnila pozornost in v določeni meri zaznamovala njegovo prihodnost, eden na začetku, drugi na koncu teološkega izobraževanja. Od konca avgusta do konca oktobra 1850 je slovenske dežele obiskoval dr. Ignacij Knoblehar (1819–1858), ki je kot apostolski provikar v Kartumu iskal nove sodelavce in sredstva. Ves čas je stanoval v ljubljanskem semenišču in tu pustil velik del predmetov, ki jih je prinesel iz misijona. Na Slovenskem je vladalo zelo veliko zanimanje za njegovo delo, saj se je pogosto oglašal s svojimi poročili, ki jih je objavljala *Zgodnja danica*, širila pa so se tudi v prepisih. O njem je takrat pisal ves slovenski tisk. Obiskal je številne kraje, v začetku septembra tudi Tržič, ter s svojimi nastopi in videzom povsod pritegoval veliko pozornosti. Pridobil si je več sodelavcev, duhovnikov in laikov, ki so skupaj z njim odšli v Afriko. Tako ali drugače se je bogoslovec Anton Gross srečal s Knobleharjem in se podrobno seznanil z misijonskimi razmerami v Afriki. *Zgodnja danica* je 24. oktobra 1850 objavila Knobleharjevo *Slovo per mojim drugim odhodu iz Krajnskiga*.¹⁰ Zaplotnik je zapisal: »Tudi Gross je želel iti z njim, a

⁴ Šlebinger, »Gross, Peter«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi217368/>); Pirnat, Pripravniki tečaj v Idriji, str. 160.

⁵ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 351–352.

⁶ *Letopis Cerkve*, str. 336, 413.

⁷ *Ljubljanski škofijski list*, 1902, št. 2, str. 32.

⁸ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 334; *Slovenec*, 2. 5. 1902, št. 100, str. 2; NSAL 572, zapiski F. Pokorna za župnijo Sv. Križ – Gabrovka in Zagorje ob Savi.

⁹ Zaplotnik, Very Rev. Severin Gross, str. 53.

¹⁰ *Zgodnja danica* 3, 24. 10. 1850, št. 43, str. 183–184.

Nagrobnika bratov Petra in Jakoba Grossa v Zagorju (foto: Bogdan Kolar).

ga je misel na svojce zadržala; preveč se je bil namreč oče zadolžil, brata in sestra pa so bili še premladi, da bi jih kar tako zapustil brez nadaljnje pomoči; zato je ostal v Ljubljani.¹¹ Isti razlogi so bili odločilni, da tri leta kasneje, ko je na začetku leta 1854 Kranjsko in semenišče v Ljubljani obiskal ameriški misijonar Friderik I. Baraga, ni odšel z njim. Tudi Baraga je iskal nove sodelavce, zato je o tem govoril v svojih nastopih, med drugim je povabil bogoslovce.¹² Takrat je Gross sicer že bil duhovnik, vendar je še vedno čutil dolžnost do domačih, zlasti šolajočih se bratov.

Odločitev za Ameriko

V študijskem letu 1853/54 je bil Gross semeniški duhovnik v Ljubljani in študijski vodja 22 mlaj-

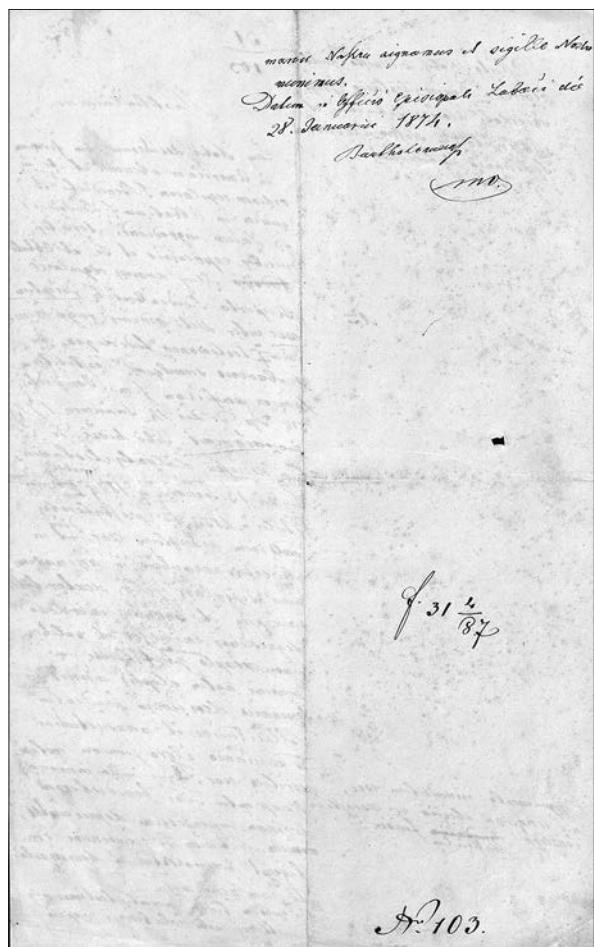
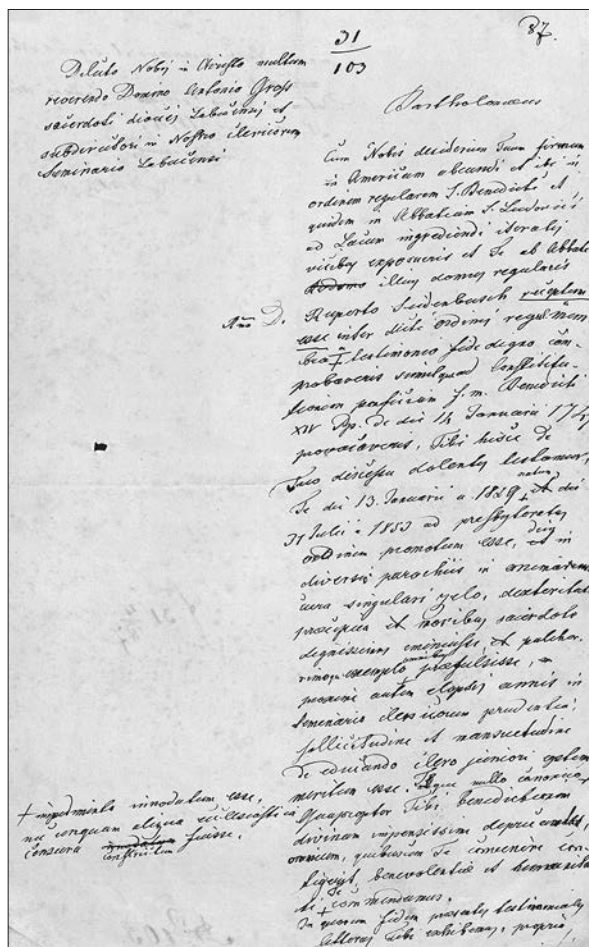
šim študentom. Med njimi je bil Andrej Andolšek, poznejši ameriški misijonar.¹³ Takoj zatem je začel prevzemati različne službe na ozemlju ljubljanske škofije. Bil je kaplan v Poljanah nad Škofjo Loko (1854–55), Gorjah nad Bledom (1855–59) in Šmartnem pri Kranju (1859–67). Tu se je srečal z dijakom Francem Ločnikarjem,¹⁴ sposobnim, a siromašnim kmečkim sinom, ki mu je domači župnik Karel Leben pomagal, da je lahko obiskoval gimnazijo v Kranju. Po Lebnovi smrti 17. aprila 1863 sta skrb za Ločnikarjevo vzdrževanje prevzela oba šmartinska kaplana

¹¹ Zaplotnik, Very Rev. Severin Gross, str. 53. Tu je sicer kot čas srečanja z Ignacijem Knobleharjem predstavljen januar 1851, vendar je Knoblehar 22. oktobra 1850 po dveh mesecih zapustil slovenske dežele in odšel na Dunaj (Jaklič, *Ignacij Knoblehar*, str. 130–140).

¹² Jaklič in Šolar, *Friderik Baraga*, str. 113–115.

¹³ Andrej Andolšek (1827–1882) je v Ameriko odšel leta 1860 in se pridružil škofu Baragi. Najprej je deloval v Baragovi škofiji, nato v Kaliforniji, na koncu pa se je vrnil v državo Michigan (Lesar, »Andolšek, Andrej«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi129062/>)).

¹⁴ Franc (p. Bernard) Ločnikar (1848–1894) je postal menih septembra 1868, duhovniško posvečenje je prejel štiri leta kasneje v St. Paulu, Minnesota. Doktorat teologije je dosegel leta 1879. Ker je želel delati med Indijanci, je bil poslan v opatijo St. John's, kjer je postal organizator šolstva za Indijance ter učitelj teoloških predmetov za samostanske kandidate. Prim. Trunk, *Amerika in Amerikanci*, str. 569–571.

Osnutek dovoljenja škofa Vidmarja, povezanega z Grossovo prošnjo, da bi lahko odšel v Ameriko (NSAL 4, fasc. 120, Duhovniško semenišče, 1783–1886, f. 31/87 – 31/97).

Martin Tomc in Anton Gross, posebej Gross mu je izkazoval naklonjeno podporo.¹⁵ Z njuno pomočjo je Ločnikar šolanje nadaljeval v Ljubljani, kjer je bil gojenec Alojzijevejšča, leta 1868 pa je odšel v Ameriko (z njim sta šla še njegova mati in brat Jakob), vstopil v benediktinski red in dobil ime Bernard. Kasneje je postal prior (1877) in nato (1890) opat meniške skupnosti St. John's, Collegeville, Minnesota.¹⁶ Zadnje Grossovo kaplansko mesto je bilo na Vrhniki (1867–68), kjer je opravil izpite za župnika in si s tem odprl možnost za sodelovanje pri župnijskem konkurzu. Župnikoval je v Javorju nad Škofjo Loko (1869–70). Ker je bil zelo krhkega zdravja, mu je delo v hribovski župniji povzročalo veliko težav. To je uvidel tudi škof Vidmar (škof od 1860 do 1875), ki ga je že po letu dni poklical v Ljubljano ter mu zaupal službo podvodje in ekonoma škofijskega semenišča. Službo je opravljal dobra štiri leta. Prevzemal je tudi druge naloge v ljubljanski škofiji, predvsem kot pomočnik v raznih župnijah in sodelavec pri obredih v

ljubljski stolnici. Leta 1870 se je uveljavil kot stolni postni pridigar.

V tem času pa je v Grossu ponovno oživela ideja, da bi odšel v Združene države ter nadaljeval delo med Indijanci, ki so ga opravljali slovenski misijonarji, do svoje smrti 19. januarja 1868 tudi škof Friderik I. Baraga, za njim pa Franc Pirc (1785–1880) in drugi. Prav po zaslugi škofa Barage in njegovih sodelavcev je bil slovenski prostor dobro informiran o razmerah v ameriški katoliški skupnosti in o velikem razmahu misijonskih aktivnosti med različnimi indijanskimi plemeni. Osrednji cerkveni tednik ljubljanske škofije *Zgodnja danica* je imel stalne rubrike, v katerih so se oglašali tako misijonarji kot njihovi podporniki na Slovenskem. Pisma misijonarjev so se širila tudi v obliki prepisov. Dodatno navdušenje so spodbudili posamezni misijonarji, ki so prihajali na obisk domov ter zbirali sredstva in prostovoljce. Pomembna spodbuda Grossu je bil stik z Ločnikarjem. Ta mu je sicer že prej zaupal, da se odpravlja v Ameriko, kamor je že poleti 1867 odšel njegov bratranec Andrej Schiffrer (1843–1929), doma iz Bitenja v šmartinski župniji. Schiffrer je postal benediktinec

¹⁵ *Catalogus cleri Dioecesis Labacensis pro 1863*, str. 24.

¹⁶ Zaplotnik, Very Rev. Severin Gross, str. 54.

v St. Vincent Abbey, Latrobe, in v ta meniški red pri-
tegnil več rojakov.¹⁷ V letih 1871–72 se je menih p.
Bernard Ločnikar pogosto oglašal v *Zgodnji danici*
in predstavljal življenje v opatiji sv. Janeza. Dopisi so
dali Grossu novega zagona za vztrajanje pri odloči-
tvi, da gre v Ameriko in postane misijonar, hkrati je
odkril način, kako bi to najlažje storil.¹⁸

Po izročilu, ki ga je ohranilo več avtorjev, škof
Vidmar ni bil naklonjen Grossovemu odhodu v
Ameriko.¹⁹ Gross je napisal več prošenj za odpust iz
škofije, prvo že leta 1871, a mu škof ni želel ugoditi.
Zato je ubral drugačno pot. Povezal se je s svojim
nekdanjim učencem p. Bernardom Ločnikarjem, ki
je pridobil predstojnika samostana p. Ruperta Sei-
denbuscha (1830–1895), da je Grossa povabil, naj se
pridruži njegovi meniški skupnosti. Z njegovo pod-
poro je bil sprejet med člane ameriške benediktinske
skupnosti. Da postane menih in je s tem inkardiniran
v red benediktincev, je bil zadosti prepričljiv razlog za
škofa Vidmarja. Zato mu je dal odpustnico iz ljub-
ljanske škofije.

Anton Gross je odšel na pot v začetku februar-
ja 1874. Potoval je skupaj z misijonarjem Ignacijem
Tomazinom (1843–1916), Ljubljancem, ki velja
za enega od misijskih pionirjev severne in srednje
Minnesota.²⁰ Tomazin je odšel za indijanskega misi-
jonarja maja 1864, potem ko se je v Ljubljani srečal z
misijonarjem Francem Pircem in se ob njem navdušil
za misijsko delo med Indijanci. Po duhovniškem
posvečenju 5. novembra 1865 v St. Paulu je bil Pirčev
pomočnik v Crow Wingu, nato pa je postopoma pre-
vzel skrb za njegove misijone v porečju reke Mississipi.
Dolga leta je bil župnik in dekan v Belle Riverju
in od tam oskrboval slovensko naselbino sv. Štefana,
Brockway. Kasneje je postal voditelj slovenske skup-
nosti sv. Antona v Kaintownu, Minnesota.²¹ Imel je
več služb na ravni škofije St. Cloud, Minnesota.²² To-
mazin je na Slovensko pospremil misijonarja Franca
Pirca, ki zaradi bolezni in onemoglosti ni mogel več
delovati v misijonih; v Ljubljano sta prispela v za-
četku oktobra 1873. Ob vrnitvi v Ameriko je Ignacij
Tomazin vzel s seboj Antona Grossa. Kot je poročala

Zgodnja danica, sta s seboj vzela različne prispevke, ki
jih je uredništvo zbralo za misijonarje Ignacija Mra-
ka, Janeza Čebulja in Jožefa Buha, kar je bilo zbra-
nega za misijonarja Pirca, pa so izročili Tomazinu,
ki je veljal za Pirčevega naslednika.²³ Z ladjo sta 23.
februarja 1874 odpotovala iz pristanišča Le Havre in
po 13 dneh pristala v New Yorku. Pot je bila precej
razburkana zaradi močnega viharja, ki je polomil dele
ladje. »Že smo mislili, da bo barko razbilo, take teže
vode so buškale na njo. Enega barkinih častnikov so
komaj oteli, da ga ni voda raz barko odnesla, kakor
se je to zgodilo na drugi barki, »Pensilvaniji«, kjer je
val odnesel kapitana, dva častnika in dva mornarja.
Kapitan naš je rekel, da se že 28 let po morji vozi,
pa še ni tako hudega viharja prestal, kakoršen je bil
ta. /.../ Po 13dnevni vožnji na morji smo vsi, kar nas
je bilo na barki (blizu 150), na ss. Cirila in Metoda
dan zdravi in veseli v novem Jorku stopili na suho in
Boga za rešenje iz nevarnosti zahvalili. – Tu smo se
nekoliko odpočili in ogledovali mesto, katero je gro-
zno veliko,« je zapisal v svojem poročilu.²⁴

Vključitev v benediktinsko skupnost

Po prihodu v Ameriko se je Gross za nekaj dni
ustavil v New Yorku, kjer je bil gost nemških re-
demptoristov, že 11. marca pa se je odpeljal v Pitts-
burgh ter od tam v opatijo St. Vincent, Latrobe, kjer
je bil skupni noviciat za obe benediktinski opatiji.²⁵
Kot duhovniku so mu v skladu s pravili reda omogo-
čili hitrejšo vključitev v skupnost. Že 20. marca 1874,
to je le nekaj dni po prihodu v samostan, je prejel
meniško obleko in s tem začel leto intenzivnega se-
znanjanja z ustanovo (noviciat). Takrat je tudi dobil
ime Severin, po svetniku, ki je veljal za posebnega
zavetnika avstrijskih dežel in prvega znanega asketa
na ozemlju rimske province Noricum.²⁶ Benediktin-
ski samostan St. Vincent so ustanovili nemški bene-
diktinci, ki so pod vodstvom p. Bonifacija Wimmerja
(1809–1887) leta 1846 prišli z Bavarske in ustanovili
prvi benediktinski samostan na ameriških tleh. Od-
prli so šolo za svoje kandidate, ki je obsegala gimna-
zijo in bogoslovje. Leta 1855 je St. Vincent postal
opatija, p. Bonifacij Wimmer pa njen prvi opat. Na
prošnjo misijonarja Franca Pirca so leta 1856 prvi

¹⁷ Trunk, *Amerika in Amerikanci*, str. 594. P. Vincencij Schifferer je bil misijonar na različnih postajah in učitelj na samostanski visoki šoli. Deloval je tudi v več slovenskih skupnostih.

¹⁸ *Zgodnja danica* 25, 1872, str. 6–7, 14–15, 117–118, 125–127, 171–172, 178–179, »Iz Amerike«.

¹⁹ Trunk, *Amerika in Amerikanci*, str. 560; Zaplotnik, Very Rev. Severin Gross, str. 55.

²⁰ *Zgodnja danica* 27, 13. 2. 1874, št. 7, str. 54, »Slovo!«. Ker se ni mogel osebno posloviti od vseh, je to 9. februarja storil s pismom, ki ga je objavila *Zgodnja danica*.

²¹ Skupnost slovenskih izseljencev pri Sv. Antonu v Kaintownu je bila oddaljena od Brockwaya približno 20 milj. Sestavljali so jo predvsem farmarji in trgovci. Cerkveno-upravno je prvotno sodila pod župnijo sv. Štefana (Trunk, *Amerika in Amerikanci*, str. 499; Friš, *Ameriški Slovenci*, str. 86–87).

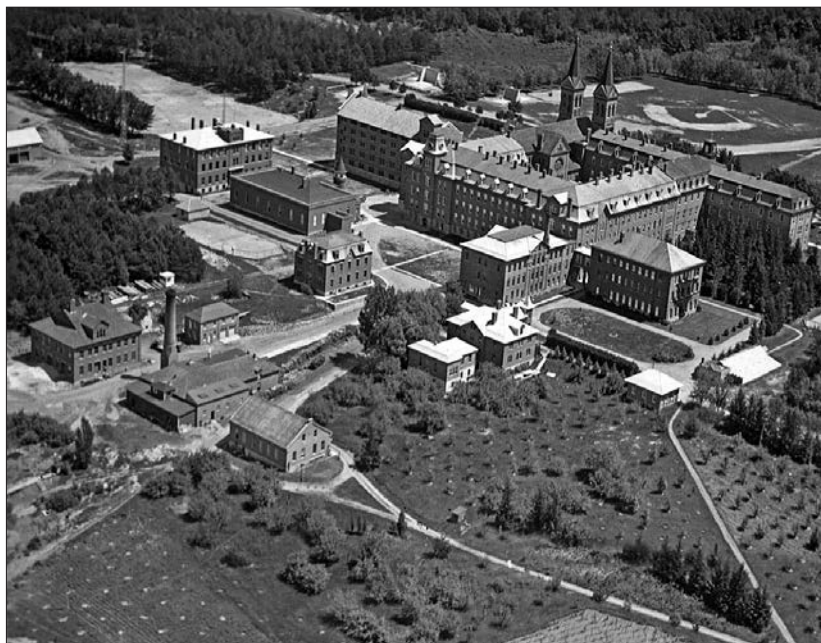
²² Trunk, *Amerika in Amerikanci*, str. 598–590; Smolik, »Tomazin, Ignacij«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi703926/>).

²³ *Zgodnja danica* 27, 13. 2. 1874, št. 7, str. 56, »Iz Ljubljane«.

²⁴ *Zgodnja danica* 27, 17. 4. 1874, št. 16, str. 126, »Zagorje ob Savi«.

²⁵ Natančen popis poti in nezgod na morju opisuje v pismu bratu Jakobu, ki je bil župnik v Zagorju. Brat je poskrbel, da je bil popis objavljen v *Zgodnji danici* 27, 17. 4. 1874, št. 16, str. 125–126, »Zagorje ob Savi«. Novice o odhajanju na pot so na str. 40, 48, 54, 56.

²⁶ Severin Noriški (rojen ok. 410 v Rimu, umrl okoli leta 480) je kot voditelj skupine asketov nazadnje deloval v rimskem mestu Faviana ob Donavi in bil organizator cerkvenega življenja v času preseljevanja germanskih ljudstev (*Leto svetnikov*, I. zv., Celje: Mohorjeva družba, 2000, str. 144–148; Evgipij, *Življenje svetega Severina*. Uvod, prevod in komentar napisal mag. Rajko Bratož. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1982).

Opatija St. John's na začetku 20. stoletja (SJAA, zbirka fotografij).

menihi odšli kot misijonarji v Minnesoto, hitro povečali število članov in po desetih letih dobili lastno opatijo St. Louis on the Lake (pozneje se je preimenovala v St. John's) v Collegevillu, Minnesota. Prvi opat je postal p. Rupert Seidenbusch, svoje kandidate pa so v noviciat še naprej pošiljali v matično opatijo St. Vincent. V obeh krajih so bili med prvimi menihi pripadniki slovenske narodnosti.²⁷ V času noviciata je opat Wimmer Grossa občasno pošiljal v nemško cerkev Device Marije v Allegheny, da je opravljal duhovniško delo in spoznaval življenje nemških priseljencev. Ker pa je bil Gross sprejet kot kandidat opatije St. John's, je naslednje leto, 21. marca 1875, napravil prve redovne obljube v tem samostanu in s tem postal član te meniške skupnosti.²⁸ Z novimi poklici in možnostmi delovanja je opatija St. John's postala ena osrednjih meniških ustanov tako imenovane »montecassinske kongregacije« benediktinskih opatij na ameriških tleh.

Hkrati z uvajanjem v meniško življenje se je seznanil z dejavnostmi, ki jih je po svojih članih opravljala opatija sv. Janeza. Uveden je bil v misijonsko delo med nemškimi priseljenci ter pridobil prve informacije o oblikah duhovniških nalog med Indijanci, čeprav med njimi ni nikoli deloval. Za tovrstno delo je bil že prestar. Kot ugotavlja Zaplotnik, se ni naučil indijanskih jezikov in tudi ni bil usposobljen, da bi pripravil slovnico za Indijance.²⁹ Takoj po zaobljubah je začel prevzemati naloge v župnijskem

delu, predvsem po župnijah okraja Stearns. Aprila 1875 ga je opat Seidenbusch imenoval za oskrbnika slovenskega misijona sv. Štefana v Brockwayu. Do tedaj je slovensko skupnost oskrboval misijonar Jožef Buh in tudi zgradil cerkev. Iz krstnih in mrliških knjig je razvidno, da je p. Severin kraj obiskoval do konca junija 1876. V tem času je za cerkev oskrbel nov oltar, ki je služil več desetletij. Ker pa je bil kraj premajhen, mu je opat župnijsko mesto dodelil v kraju St. Joseph, Minnesota. V kraju, kjer je župnjo ustanovil misijonar Franc Pirc, so bili priseljenci različnih evropskih narodov, ki so se naseljevali na hitro rastočem industrijskem področju. V župniji je bila skupnost benediktinskih sester, ki je vodila šolo. P. Severinu je bilo v veliko pomoč znanje nemškega jezika. Poleg skrbi za osrednjo cerkveno skupnost ob cerkvi sv. Jožefa je občasno obiskoval še bližnje kraje, ki niso imeli lastnega duhovnika.³⁰ Pri skrbi za slovensko skupnost so mu sledili drugi menihi iz iste opatije, na primer p. Vincencij Schifferer in p. Ciril Zupan, kasneje pa še misijonar Ignacij Tomazin, ki je imel stalno mesto v kraju Belle River.

P. Severin je bil župnik pri Sv. Jožefu do začetka oktobra 1876, ko je bil imenovan za voditelja nemške župnije Marijinega Brezmadežnega spočetja v kraju St. Cloud; v dvanajstih letih je opravil številna dela, ki so se zapisala v zgodovino župnije. Za cerkev je priskrbel zvonova in na zvonik postavil veliko uro, ki mu jo je izdelal mojster v Tržiču; bila je edina stolpna ura v mestu. Tudi to župnijo je ustanovil misijonar Franc

²⁷ Zaplotnik, Very Rev. Severin Gross, str. 57.

²⁸ Trunk, *Amerika in Amerikanci*, str. 560; *Domoljub* 6, 21. 12. 1893, št. 24, str. 293, »Pripor P. Severin Gross O.S.B.«.

²⁹ Zaplotnik, Very Rev. Severin Gross, str. 58.

³⁰ Zaplotnik, Very Rev. Severin Gross, str. 58; Coleman in LaBud, *Masinaigans*, str. 167.

Pirc.³¹ Ker je bil februarja 1875 severni del Minnesote razglašen za samostojni apostolski vikariat (in se je ločil od škofije St. Paul), je mesto St. Cloud postalo njegov sedež. Za prvega vikarja je bil imenovan opat Rupert Seidenbusch in bil 30. maja 1875 posvečen za škofa (vikariat je vodil v letih 1875–1888). Te slovesnosti v St. Cloudu se je udeležil tudi p. Severin. Dotedanje pastoralne izkušnje in dobro sodelovanje z opatom Seidenbuschom je bilo odločilno, da je p. Severina Grossa imenoval za škofijskega svetovalca (to službo je ohranil do konca življenja) in za svojega generalnega vikarja (službo je opravljal v letih 1882–1888). V času, ko je bil škof dvakrat v Evropi, je bil več mesecev upravitelj vikariata.³² Ker je bila župnijska cerkev (takrat edina v kraju) razglašena za stolnico, je bil Gross imenovan za stolnega župnika. V času delovanja v St. Cloudu je p. Severin Gross leta 1878 obhajal 25-letnico duhovništva. Osrednja slovesnost je bila pripravljena konec julija, poleg škofa Ruperta Seidenbuscha se je dogodka udeležila vrsta menihov iz opatije St. John's skupaj z opatom Alexiusom Edelbrockom (1843–1908). Slavnostni govornik je bil p. Bernard Ločnikar, »rojak gospoda jubilaranta«. O praznovanju je daljše poročilo objavil časopis *Nordstern*, ki je izhajal v St. Cloudu, po njem je poročilo povzela ljubljanska *Zgodnja danica*.³³ 14. septembra 1879 sta se škof Seidenbusch in p. Severin udeležila obreda posvetitve in umestitve škofa Janeza Vertina (1844–1899) v Marquettu, Michigan.³⁴

Maja 1885 so slovesno praznovali 30-letnico začetkov organiziranega cerkvenega življenja v okrožju Stearns, 50-letnico prihoda misijonarja Franca Pirca v Združene države in 100-letnico njegovega rojstva. Stolni župnik p. Severin je pripravil vrsto slovesnosti, na katerih je bilo navzočih več slovenskih misijonarjev, osrednji govornik je bil Jožef Buh, takrat župnik v kraju Perham. Kot je bila ob takšnih priložnostih navada, so pripravili različne družabne prireditve in dohodek namenili za nakup orgel v stolnici. Istega leta je mesto St. Cloud dobilo tudi prvo bolnišnico sv. Benedikta (otvoritev je bila februarja 1886). Za njeno ustanovitev se je zelo zavzel p. Severin, ki je videl veliko potrebo po organiziranju zdravstvene oskrbe v hitro rastočem mestu. Vodenje bolnišnice je bilo zapuščeno sestrām benediktinkam, ki so v tem delu Minnesote pred tem delovale na izobraževalnem področju. Pod Grossovim vodstvom je katoliška skupnost v St. Cloudu dobila novo in večje pokopališče.³⁵

Da bi župnija v polni meri služila vsem potrebam skupnosti, se je Gross že od začetka njenega vodenja zavzemal za ustanovitev župnijske šole. Po več letih prizadevanj mu je to končno uspelo. V ta namen je leta 1887 zgradil novo šolsko poslopje in za učiteljice pridobil sestre benediktinke, ki so v kraju delovale že pred tem, a so otroke poučevale v samostanskih prostorih. Šolski prostori so nudili možnost poučevanja 180 otrok, ko se je njihovo število povečalo, pa so morali graditi dodatne prostore. Da bi se lahko izobraževali tudi otroci iz revnejših družin, je Gross ustanovil šolsko društvo, ki je načrtno zbiralo sredstva za vzdrževanje šole in oskrbo otrok.³⁶

V tem času je opatija St. John's poleg misijskega delovanja med priseljenci in Indijanci v ameriški prostor vstopila z novo obliko delovanja – leta 1883 je bila ustanovljena samostanska visoka šola, ki je v kratkem času postala St. John's University Collegeville, Minnesota, in pod tem imenom je poznana še danes. Na tem mestu velja ovreči trditev, ki se je doslej pogosto pojavljala v zapisih o p. Severinu Grossu, namreč da je dosegel doktorat teoloških ved. Po pregledu dokumentov in samostanskega arhiva opatije St. John's J. L. Zaplotnik za takšno trditev ni našel nobenih dokazov.³⁷

P. Severin je delo nadaljeval kot župnik nemške skupnosti v New Munichu, kjer je ostal dve leti (1888–90). Župnija je štela okoli 140 družin, župnijsko šolo, ki so jo vodile redovnice iz reda sv. Benedikta, pa je obiskovalo 80 otrok. Gross je za cerkev oskrbel nov krstni kamen in dva zvonova.³⁸ Na vseh krajih je moral oskrbovati več misijskih postaj, kjer so bile skupine Indijancev, vendar so z njimi delali drugi člani samostanske skupnosti. V tem času je večkrat obiskal slovenske skupnosti, predvsem obeh sosednjih slovenskih župnij: sv. Štefana v Brockwayu in sv. Antona v Kaintownu, ter skupnosti v Towerju. Septembra 1890 pa je prevzel novo nalogo v meniški skupnosti.

Čeprav pri svojem delu pozornosti ni posvečal Indijancem, se je zanje zanimal in pomagal pastoralnim delavcem, ki so bili iz njegove opatije poslani v indijanske rezervate. Med največje dogodke vsake indijanske skupnosti je sodila gradnja cerkvenega poslopja, ki je bilo načrtovano tako, da je dobilo osrednje mesto in je že od daleč kazalo na krščansko prisotnost med plemenom. Takoj ko je bilo mogoče, so ob cerkvi postavili prostor za duhovnika, ki se je tam naselil ali prihajal občasno, šolo in stanovanja za redovnice, ki so prevzele skrb zanjo. Junija 1882 so postavili cerkev, šolo in poslopje za bivanje sester v indijanski naselbini Buffalo River. Kot se je spodobilo

³¹ Zaplotnik, Very Rev. Severin Gross, str. 60.

³² Zylla, Diocese of St. Cloud, str. 542.

³³ *Zgodnja danica* 31, 13. 9. 1878, št. 37, str. 292, »Iz Amerike. Petindvajsetletnica P. Severina Gros-a«.

³⁴ Janez Vertin, doma iz vasi Dobljice pri Črnomlju, je bil drugi Baragov naslednik v vodstvu škofije Marquette. Izkazal se je kot odličen organizator (Cerar, »Vertin, Janez«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi777157/>)).

³⁵ Zaplotnik, Very Rev. Severin Gross, str. 61.

³⁶ Prav tam, str. 62.

³⁷ Prav tam, str. 58; Trunk, *Amerika in Amerikanci*, str. 561; Mulaček, »Gros, Severin«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi217112/>).

³⁸ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 334; Zaplotnik, Very Rev. Severin Gross, str. 62–63.

Nekdanja Grossova hiša v Tržiču (foto: Miha Šimac).

lo za to priložnost in da bi obeležili zgodovinski dan za Indijance ter za opatijo, se je zbrala večja skupina menihov in nekaj duhovnikov, ki so bili povezani s krajem. Opat p. Alexiusa Edelbrocka je spremljal p. Severin Gross.³⁹

Obisk na Slovenskem leta 1886

Da bi si okrepil zdravje in si nekoliko odpočil, se je p. Severin Gross odločil za obisk domačih krajev in družine. Iz Združenih držav je odpotoval v začetku julija 1886 in se na Slovenskem zadržal tri tedne. V slovenskih časopisnih poročilih je bil predstavljen kot generalni vikar in »slavnoznani misijonar v Ameriki«.⁴⁰ V času obiska se je največ zadrževal v Zagorju, kjer je bil njegov brat Jakob župnik, brat Peter pa nadučitelj. Osrednja slovesnost, o kateri je poročal tudi *Slovenec*, je bila v nedeljo, 25. julija, ko so slavili župnikov godovni praznik in v cerkev postavili novo prižnico. Večji poudarek slovesnosti je dal ljubljanski stolni kanonik dr. Leonard Klofutar (1819–1901), tudi Tržičan, ki je bil učitelj bibličnih ved obeh Grossov, ko sta bila študenta teologije v ljubljanskem škofijškem semenišču.⁴¹ Ob obeh bra-

tih Petru in Jakobu je v Zagorju nastal drugi dom družine Gross. Postavili so si hišo v bližini šole in tu imeli svoj kraj zbiranja. Sem se je preselil njihov študijski mecen, nogavičar Franc Šarabon iz Tržiča, in tu umrl.⁴² Iz Zagorja je p. Severin obiskoval različne kraje, kjer so bili njegovi sorodniki in sošolci iz ljubljanskega semenišča. Obiskal je tudi starše in druge sorodnike slovenskih benediktincev v Ameriki.⁴³ Iz Slovenije je odpotoval v Rim in se od tam vrnil v Ameriko. To je bil njegov prvi in edini obisk v stari domovini. Po vrnitvi je še več pozornosti namenjal slovenskim priseljencem na področju Iron Rangea, v krajih Tower, Vermillion, Messaba in drugod.

Prior v St. John's Abbey

V vodenju apostolskega vikariata severne Minnesote in delovanju tamkajšnjih cerkvenih ustanov je leta 1889 prišlo do več sprememb. Tega leta je namreč prenehal obstajati vikariat in je bila ustanovljena nova škofija s sedežem v St. Cloudu. Novi škof dr. Otto Zardetti (1847–1902) je p. Severina imenoval za svojega svetovalca. Decembra 1889 pa je odstopil tudi opat Edelbrock v opatiji St. John's. Menihi so

³⁹ McDonald, *With Burning Lamps*, str. 239.

⁴⁰ *Slovenec*, 21. 7. 1886, št. 163, str. 3, »P. Severin Gros«.

⁴¹ *Slovenec*, 27. 7. 1886, št. 168, str. 3, »Iz Zagorja«. Tržičan dr. Leonard Klofutar je bil učitelj bibličnih ved v ljubljanskem semenišču postal leta 1849. To službo je opravljal do leta

1888, ko je bil imenovan za ljubljanskega stolnega prošta (Lesar, »Klofutar, Leonard«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi276811/>)).

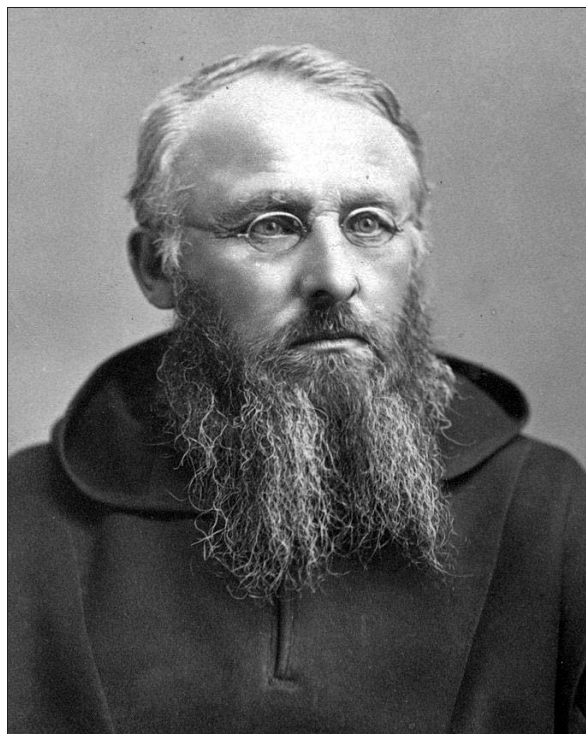
⁴² Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 19.

⁴³ *Zgodnja danica* 40, 14. 1. 1887, št. 2, str. 11, »Iz Amerike«.

za njegovega naslednika maja 1890 izvolili dotedanjega priorja p. Bernarda Ločnikarja. Za slovensko meniško skupnost, ob Ločnikarju in Grossu so bili v samostanu še štirje Slovenci, je bil to razlog za veliko zadovoljstvo. Novi opat je želel ob sebi imeti zveste in zavzete sodelavce. Zato ni bilo za nikogar presenečenje, da se je odločil za priorja, to je svojega namestnika, postaviti p. Severina Grossa. Septembra 1890 je bil s podporo velike večine članov opatije sprejet v to službo, ki jo je opravljal do avgusta 1893, ko je zaradi bolezni moral odstopiti. Zapoltnik je o tem obdobju Grossovega življenja zapisal: »Kakor prej vse službe, tako je tudi službo priorja opravljal z največjo vestnostjo in zvestobo. Zjutraj prvi na nogah, zvečer skoro zadnji k pokoju in vedno delaven, je skušal duha sv. Benedikta buditi med svojimi sobraty s svojim zgledom, poukom in opominom in zlasti še s svojo molitvijo. Pri tem pa je še našel čas, da je opravljal bližnjo malo župnijo Collegeville, in sicer na prav zgleden način.« Šlo je za manjšo skupnost vernikov, okoli 50 družin, ki se je začela oblikovati v kraju, kjer je osrednje mesto imela opatija s samostansko cerkvijo. Majhna skupina katoličanov se je na začetku udeleževala obredov v samostanski kapeli, kjer so se k molitvam zbirali menihi in kandidati za samostansko življenje, po letu 1875 pa je s povečevanjem števila naseljencev začela nastajati samostojna cerkvena skupnost, ki je bila sicer še vedno zelo povezana z opatijo.⁴⁴ Razen nekaj izjem so bili vsi nemškega porekla, v glavnem priseljenci iz Evrope, ki so v tem delu Minnesote našli možnost preživljanja s kmetijstvom. Zato so duhovniki pri bogoslužju, verskem pouku ter uradnem poslovanju uporabljali izključno nemški jezik. P. Severin ga je odlično obvladal, imel pa je omejeno znanje angleškega jezika, je zapisano v dokumentih opatije. Imel je zelo lep glas, znan je bil kot dober pevec in prepričljiv pridigar.⁴⁵

Tako za samostansko skupnost kot za opata p. Bernarda Ločnikarja in priorja p. Severina Grossa je bilo pomembno leto 1891, ko so pripravili vrsto dogodkov ob praznovanju 25-letnice opatije St. John's. Takrat je bilo v samostanu 57 duhovnikov, en diakon, en subdiakon, sedem mladih menihov študentov, pet novincev in 34 bratov.⁴⁶ Usklajevanje njihovega dela je bila priorjeva naloga. Ob tej priložnosti je opat Ločnikar pripravil knjigo, ki je predstavila začetke opatije, ustanavljanje novih župnij in misijonskih postaj na področju, ki ga je pastoralno oskrbovala meniška skupnost, p. Simon Lampe pa je prispeval zgodovino svoje misijonske postaje Red Lake.

Kot samostanski prior je p. Severin Gross septembra 1892 sodeloval pri prenosu in pokopu posmrtnih ostankov misijonarja Lovrenca Lavtizarja

P. Severin Gross, menih opatije St. John's
(SJAA, file: Fr. Severin Gross).

(1829–1858) v Duluth, Minnesota. Lavtizar je bil sodelavec misijonarja Franca Pirca in je nazadnje oskrboval Indijance ob Red Lake, kjer sta ustanovila novo misijonsko postajo. Ko se je Lavtizar v hudi zimi prek jezera vračal z obiska pri bolnih, je opešal in zmrznil. Obetavnega in izjemno sposobnega misijonarja je Pirc 26. decembra 1858 pokopal v Crow Wingu, slovenski misijonarji pa so poskrbeli za prenos njegovih posmrtnih ostankov na pokopališče v Duluthu.⁴⁷ Gross je bil med voditelji bogoslužja v duluthski stolnici in dal svoj prispevek za postavitev Lavtizarjevega nagrobnega spomenika.

V zadnjem letu Grossovega delovanja na mestu priorja, to je leta 1893, je bilo v samostanski skupnosti 67 duhovnikov, 16 mladih menihov študentov in več kot 40 bratov. Z opatom Ločnikarjem je bilo med menihi še sedem Slovencev – šest duhovnikov in en bogoslovec. Istega leta se je opat Ločnikar, ki se je hkrati udeležil srečanja opatov vseh benediktinskih opatij v Rimu maja 1893, odločil za obisk slovenskih dežel in za iskanje novih kandidatov, ki bi bili pripravljeni postati člani njegove meniške skupnosti. Ustavil se je na več krajih, tudi v domači župniji Šmartno pri Kranju in v ljubljanskem Alojzijevišču, kjer je bil nekoč dijak. Kot je v poročilu o obisku zapisal menih p. Ciril Zupan, je imel opat Ločnikar zelo dobro mnenje o svojih rojakih in je zelo cenil njihovo delo, zato

⁴⁴ Trunk, *Amerika in Amerikanci*, str. 561.

⁴⁵ SJAA, Archives, file: Fr. Severin Gross.

⁴⁶ Prim. opise dogajanja v *Zgodnja danica* 44, 1891, str. 303, 311, 343, 386.

⁴⁷ Lukman, »Lavtizar, Lovrenc«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi320231/>).

je poleg menihov nemškega rodu, ki so bili v opatiji v večini, želel imeti še več Slovencev.⁴⁸ Kot je razvidno iz kasnejših poročil, se je za benediktinsko meniško skupnost na opatovo povabilo odločilo osem dijakov. Po prihodu v Združene države so trije odšli v opatijo St. Vincent, pet pa v St. John's Abbey.⁴⁹

Grossova življenjska pot se je zaključila 3. decembra 1893, pogreb je bil tri dni kasneje. P. Simon Lampe, član iste benediktinske skupnosti, je 5. decembra 1893 v pismu materi zapisal: »*Gotovo se še spominjate preč. gosp. Severina Gros-a, O.S.B., ki so bili v Ljubljani pred 7 leti. Bolehali so že nekaj let in predvčeranjem, to je na 1. adventno nedeljo 3. decembra so mirno v Gospodu zaspali. Bili so izverstni redovnik v vsakem oziru, goreč v duhovnem pastirstvu, ponižen, prijazen z vsakem, zato se ni bilo čuditi, da so jih pred nekaj leti postavili za priorja v našem samostanu. /.../ Ranjki oče Severin so mi tudi večkrat svetovali naj grem med uboge, zapuščene Indijane. Prav hvaležen sem jim za vse nauke, ki so mi jih dajali.*«⁵⁰ O njem je spominski članek objavil ljubljanski *Domoljub* in posebej spomnil, da je bil Gross kot delaven duhovnik cenjen že na Slovenskem in da se je njegova zavzetost še posebej izkazala med rojaki v Združenih državah.⁵¹ Pokopan je bil na samostanskem pokopališču opatije St. John's, Collegeville, Minnesota, kjer so grobovi več drugih benediktincev slovenske narodnosti, na primer opata p. Bernarda Ločnikarja ter dveh njegovih nečakov, p. Florijana Ločnikarja in p. Julijana Ločnikarja, p. Jerneja Rajglja, p. Simona Lampeta, p. Romana Homarja in p. Vincenca Schifrerja; grobovi so še ohranjeni.

Zaključek

Anton (p. Severin) Gross, ki je bil prvih dvajset let duhovnik ljubljanske škofije, je nato deloval v katoliški skupnosti v Združenih državah Amerike, in to v času, ko se je izredno hitro povečevalo število priseljencev, tudi katoličanov, ki so narekovali ustanavljanje novih cerkvenih struktur. Ob njegovem prihodu je bilo ozemlje Severne in Južne Dakote ter Minnesote združeno v eno škofijo s sedežem v St. Paulu. Ob njegovi smrti je bilo na istem ozemlju ustanovljenih pet novih škofij. Bil je med voditelji škofije St. Cloud (apostolski vikariat od 1875, škofija od 1889), kjer je kot prvi misijonar po letu 1852 deloval Franc Pirc. Bil je priča ustanavljanju novih benediktinskih meniških skupnosti in širjenju šolstva, ki ga je vodila ta skupnost. Deloval je predvsem v

skupnostih evropskih priseljencev, ki jih je oskrbovala opatija sv. Janeza, Collegeville, Minnesota, manj pa med indijanskimi plemeni, kar je bila njegova prvotna želja pri odločanju za odhod v Združene države. Zadnja leta je bil kot prior tesen sodelavec rojaka p. Bernarda Ločnikarja, opata iste meniške skupnosti. Poleg nemško govorečih je pastoralno oskrboval tudi slovenske skupnosti, ki so se oblikovale v tem delu Minnesote.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

NŠAL – Nadškofjski arhiv Ljubljana
NŠAL 4, Škofjski arhiv Ljubljana 4
NŠAL 572, zapuščina Franc Pokorn
ŽA (župnijski arhiv) Tržič, Matične knjige in Statusi animarum

SJAA – St. John's Abbey, Collegeville
Archives, file: Fr. Severin Gross OSB

ČASOPISI

Ave Maria Koledar, 1939.
Catalogus cleri Dioecesis Labacensis, 1863, 1864.
Der Nordstern (St. Cloud), 1877–1886.
Domoljub, 1893.
Ljubljanski škofjski list, 1902.
Slovenec, 1886, 1902.
Učiteljski tovariš, 1904.
Zgodnja danica, 1871–1893.

LITERATURA

Coleman, Bernard in LaBud, Verona: *Masinaigans. The Little Book. A Biography of Monsignor Joseph F. Buh, Slovenian Missionary in America, 1864–1922*. Duluth: North Central Publishing Co., 1972.
Friš, Darko: *Ameriški Slovenci in Katoliška cerkev 1871–1924*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba, 1995.
Jaklič, Franc in Šolar, Jakob: *Friderik Baraga*. Celje: Mohorjeva družba 1968.
Jaklič, Franc: *Ignacij Knoblehar in njegovi sodelavci*. Buenos Aires: Slovenska misijonska zveza, 1955.
Kolar, Bogdan: Izvirne poteze delovanja misijonarja Franca Pirca. *Dve domovini* 18, 2003, str. 35–52.
Kolar, Bogdan: Slovenci v vodstvu cerkvenih skupnosti Združenih držav Amerike. *Slovenski koledar* 40, 1993, str. 257–265.
Kolar, Bogdan: Slovenian members of religious orders in the United States as a link between the Catholic Community in Slovenia and in the United States. *Studia Historica Slovenica* 15, 2015, str. 105–126.

⁴⁸ Prim. *Zgodnja danica* 46, 14. 4. 1893, št. 15, str. 118, »Iz Amerike«.

⁴⁹ Prim. *Zgodnja danica* 47, 30. 11. 1894, št. 48, str. 378, »Iz Amerike«.

⁵⁰ *Zgodnja danica* 46, 22. 12. 1893, št. 51, str. 404, »Simon Lampe, Iz Amerike«.

⁵¹ *Domoljub* 6, 21. 12. 1893, št. 24, str. 293, »Prijor P. Severin Gross O. S. B.«.

Kragl, Viktor: *Zgodovinski drobci župnije Tržič*. Tržič: Župni urad, 1936.

Letopis Cerkve na Slovenskem 2000. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat, 2000.

Marković, Irena: *Irenej Friderik Baraga – misijonar in škof med Otavci in Očipveji*. Celovec: Mohorjeva družba, 2017.

McDonald, Grace: *With Lamps Burning*. Saint Joseph: Saint Benedict's Convent, 1957.

Pirnat, Makso: Pripravniki tečaj v Idriji. *Učiteljski tovariš* 44, št. 17, 10. 6. 1904, str. 159–160.

Trunk, Jurij M.: *Amerika in Amerikanci*. Celovec: samozaložba, 1912.

Zagorski zvonovi (ur. France M. Dolinar). Ljubljana: Družina, 2005.

Zaplotnik, John L.: Very Rev. Severin Gross, O.S.B. *Ave Maria Koledar* 26, 1939, str. 52–64.

Zylla, Paul J.: Diocese of St. Cloud. *New Catholic Encyclopedia*, 12. Washington: Catholic University of America, 2002, str. 542–543.

SPLETNE STRANI

Cerar, Franc: »Vertin, Janez«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi777157/>)

Lesar, Josip: »Andolšek, Andrej«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi129062/>)

Lesar, Josip: »Klofutar, Leonard«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi276811/>)

Lukman, Franc Ksaver: »Lavtižar, Lovrenc«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi320231/>)

Mulaček, Ivan: »Gros, Severin«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi217112/>)

Smolik, Marijan: »Tomazin, Ignacij«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi703926/>)

Šlebinger, Janko: »Gross, Peter«, geslo v SBL (<https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi217368/>)

S U M M A R Y

Tržič native Anton Gross: a Benedictine monk in America

In the nineteenth century, there was no Benedictine monastery in the territory of present-day Slovenia. Those who wanted to join this monastic community could enter one of several abbeys in other Austrian provinces. However, a group of Slovenes joined the Benedictine order in the United States of America, where two abbeys played a central role in the second half of the nineteenth century: St. Vincent in Latrobe, Pennsylvania, and St. John's in Collegeville, Minnesota. Slovenes became monks in both.

Anton Gross (fr. Severin on entering the monastery), a native of Tržič, became a priest of the Ljubljana Diocese. After having served for twenty years in parishes across the Slovenian territory, he decided to set out for the United States and become a missionary there. His decision was largely influenced by Slovenes who had already worked among the Indian tribes (Bishop Frederick Irenaeus Baraga, priests Franc Pirc, Ignacij Tomazin, and others). With the help of his acquaintances who had joined the monastic community of St. Benedict before him, Gross became a member of St. John's Abbey in Collegeville, Minnesota. Too old to join the group of missionary monks active among the Indians, he devoted much of his time working among the European immigrants to the province of Stearns, Minnesota. For nearly twenty years, he provided pastoral care to German congregations while constantly also showing interest in his fellow Slovenian immigrants. In the Diocese of St. Cloud, Minnesota, he served as a parish priest and bishops' associate. In the last years of his life, he was the prior of St. John's Abbey and the closest associate of Abbot fr. Bernard Ločnikar, the first Slovene to have carried out the tasks of a monastic superior in the American Catholic community.